

PAPER DETAILS

TITLE: Uluslararası Haber Akisi ve Medya Düzeni Bağlamında; Türkiye'de Yayın Yapan Uluslararası Medya Kuruluşları

AUTHORS: Murad KARADUMAN

PAGES: 465-484

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/923464>

Araştırma Makalesi - Gönderim Tarihi: 16 Eylül 2019 - Kabul Tarihi: 15 Aralık 2019

Uluslararası Haber Akışı ve Medya Düzeni Bağlamında; Türkiye’de Yayın Yapan Uluslararası Medya Kuruluşları

Murad Karaduman¹

Öz

Medya, Türkiye’de öteden beri en çok tartışılan kurumlardan biri olmuştur. Medyada geçmişten bugüne taşınan sorunlar; yeni medyanın gelişimi ve geleneksel medyanın güç kaybetmeye başlamasıyla birlikte yön değiştirmiştir. Türkiye’de medyanın bağımsızlığı, ekonomik sorunlar, gazetecilerin çalışma ortam ve şartları, etik sorunlar, içerik yetersizlikleri, tirajda düşüş; temel sorunlar olarak karşımıza çıkarken, dijital iletişim teknolojilerinin gelişimi ve yeni medyanın ortaya çıkışı geleneksel medyanın sorunlarını daha da derinleştirmiştir. Öte yandan bu sorunların bir kısmının yeni medyaya da taşınması; bununla birlikte yeni medyanın yalan ve manipülatif haberlerin taşıyıcısı olmasıyla birlikte medyadaki sorunlar daha da büyümüştür.

Bu sorunların farkında olan ve gerçek bilgi ile doğru habere ulaşabilmek için çaba sabretmek zorunda kalan okurlar, alternatif bilgi ve haber kaynaklarına daha fazla yönelmeye başlamışlardır. Karşılarında hem geleneksel medyada güç ve tiraj kaybeden, hem de yeni medyada güvenilmesi çok zor olan yapılar vardır.

Türkiye’ye uluslararası medyanın girişi ve Türkçe haber yayını yapmaya başlaması uzun geçmişe dayanmakla birlikte dijital dönüşümün etkisiyle son zamanlarda yeni medya üzerinden Türkçe yayın yapan (haber siteleri, sosyal medya hesapları Youtube kanalları) uluslararası medya kuruluşlarında büyük bir artış olmuştur. Bu kurumların adeta peşi sıra Türkiye’ye yönelmesi dikkat çekicidir.

Bunların yanı sıra dünyada ilk kez 4 uluslararası medya kuruluşu Türkiye’de bir araya gelerek +90 adında bir Youtube kanalı açmışlardır. Çalışmada, Türkiye’de yayın yapan uluslararası medya kuruluşlarının mevcut durumları ele alınacaktır. Çalışmanın amacı, daha çok bağlı oldukları devletlerin fonlarıyla beslenen bu kuruluşların yapısal olarak analiz edilmesi ve Türk medyasındaki konumlarının değerlendirilmesidir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası medya, Haber, Sosyal medya.

Atıf: Karaduman, M. (2019). "Uluslararası Haber Akışı ve Medya Düzeni Bağlamında; Türkiye’de Yayın Yapan Uluslararası Medya Kuruluşları". Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, (AKİL) Aralık (32), s. 465-484

¹ Doç. Dr. Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi, mkaraduman@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6700-8547

In Context Of International News Flow And Media System; Broadcasters From International Media Organizations In Turkey

Abstract

Turkish media has been one of the most controversial institutions in Turkey all along. The problems in the media that have been carried from past to present have changed direction with the development of the 'new media' and the loss of power of traditional media.

The independence of the media in Turkey, economic issues, working environment and conditions of journalists, ethical issues, content deficiencies, decline in circulation; while the development of digital communication technologies and the emergence of new media have deepened the problems of traditional media. On the other hand, the problems in the traditional media have widened with the new media being the carrier of false and manipulative news.

The readers, who are aware of these problems have had to try to reach the right news with real information, and have started to turn to alternative information from new news sources. They face structures that lose power and circulation in the traditional media, but also are put in a difficult spot while not being able to trust the new media.

The introduction of international media and the broadcasting of Turkish news are based on a long history. However, with the effect of digital transformation, there has been a huge increase in the international media organizations that have recently published Turkish on new media (news sites, social media accounts, YouTube channels). The pace, in which these institutions are turning their heads towards Turkey, is very noteworthy. Meanwhile, for the first time in the World, four international media organizations came together and opened a YouTube channel called +90. In this study, the current broadcasting situation of international media organizations in Turkey will be discussed.

The aim of this study is to analyse these institutions, which are fed by the funds of the states to which they are affiliated structurally, and to evaluate their position in the Turkish media.

Keywords: International media, News, Social media.

1. Giriş

Türkiye'ye uluslararası medyanın ilgisi ve girişi geçmişe dayanmaktadır. Türkiye'de yıllar öncesinde yayın hayatına başlayan uluslararası medya kurumlarından biri İngiltere'nin BBC'sidir. 1939'da yayın hayatına başlayan BBC Türkçe servisi 2. Dünya Savaşı da dahil olmak üzere dünyadaki pek çok gelişmeyi radyo aracılığıyla Türkiye'deki dinleyicilerine aktardı. Ancak BBC Türkçe servisi parçası olduğu BBC Dünya Servisi'nin bütçe kesintilerini gerekçe gösterdiği açıklamasıyla radyo yayınlarına 27 Mayıs 2011 tarihinde son verdi. Daha sonrasında ise yeni medya üzerinde tekrar yapılanarak içerik üretip sunmaya devam etti.

Sadece batı ülkelerinin değil, dünyanın her bölgesinden farklı ülkelerin Türkiye’de medyaya ilgisi her zaman yüksekti. Türkiye’nin dünyadaki konumu, jeopolitik önemi ve artan nüfusuna kayıtsız kalamayan uluslararası medya kuruluşlarının Türkiye’deki faaliyetlerine 1996’da El Cezire Türk televizyon kanalı büyük yatırımlarla eklenmek istendi. Ancak frekans sorununu bir türlü aşamayan El Cezire Türk, önce televizyon projesinden vazgeçip internet yayıncılığına başladı, 2017’de ise Türkiye’deki faaliyetlerini sonlandırdı.

Yeni medya ve internet gazeteciliğindeki yükselişin yanı sıra Ortadoğu’da yaşanan politik gelişmeler ve Türkiye’nin öneminin her geçen gün artması uluslararası medya kuruluşlarının Türkiye’ye ilgisini son yıllarda daha da arttırdı. Bununla birlikte Türkiye’de medya ortamında giderek artan gerek ekonomik, gerek gazetecilik nosyonunun tam olarak yerine getirilememesi ilgili sorunlar uluslararası medyanın Türkiye’de zemin bulmasını hızlandıran faktörler oldu. Yaygın medyada çoğu zaman aradığını bulamayan Türk okurları da, bu medya kuruluşlarını alternatif bir haber kaynağı olarak takip etmeye başladılar.

Bu gelişmelerle birlikte BBC Türkçe’nin yanı sıra 2019 yılı itibarıyla Deutsche Welle Türkçe, Sputnik Türkçe, Amerika’nın Sesi, Euronews Türkiye, Independent Türkiye ve diğer birçok uluslararası medya kuruluşu Türk okurlara yönelik haber faaliyetlerini sürdürmeye başladı.

Türkiye’de dijital medya alanında faaliyet gösteren uluslararası medya kuruluşlarının sayısı günden güne artarken, genellikle internet haber sitesi ve sosyal medya hesaplarıyla faaliyet gösteren bu kurumlara 4 büyük uluslararası medya kuruluşunun (Deutsche Welle, BBC, Voice of America ve France 24) ortak girişimi olan +90 Youtube Kanalı da 29 Nisan 2019’da yayın hayatına başlayarak eklenmiş oldu. Dünyada ilk kez böyle bir modelin geliştirilerek Türkiye’de uygulanması dikkat çekici bir gelişme oldu.

Bu çalışmada, “bağımsız, tarafsız, çoksesli habercilik” sloganıyla Türkiye’de yayın yapan uluslararası medya kuruluşlarının mevcut durum ve konumları incelenerek, medyatik sistemdeki işleyişlerini yapısal olarak ortaya koymak amaçlanmaktadır.

2. Uluslararası Medya Düzeni

Sovyet Bloku’nun 1970’li yılların başında başlattığı girişimler sonucu uluslararası alanda gündeme giren *yeni uluslararası iletişim düzeni* kavramı, ekonomik ve teknolojik açılardan üstünlüğe sahip gelişmiş ülkelerle, gelişmekte olan ülkeler arasındaki iletişim akışını yeniden düzenleyen bir kavramdır. 1970 yılında yapılan UNESCO Genel Kurulunda tartışılan yeni iletişim düzeni, tek yönlü haber akışının, iki yönlü enformasyon akışına dönüşmesine yönelik, haber içeriklerinin ve dağılımının daha eşitlikçi bir yapıya kavuşmasını sağlayan bir girişim ve çabadır. Yine UNESCO’nun 1980 yılında Belgrad Konferansında oybirliğiyle kabul ettiği ve Many Voices, One World (Çok Ses, Bir Dünya), başlığıyla kitaplaştırdığı ünlü Mac Bride Raporu’nda belirtildiğine göre, belli başlı haber ajanslarının hepsi, Üçüncü Dünya ülkeleriyle ilgili haberlerinde tarafgir davranmaktadır. Bu tarafgirliğin altında yatan nedenlerden biri de Üçüncü Dünya Ülkeleri hakkındaki Batılı önyargıdır. Batı, bu önyargılarından hareketle kendine göre bir dünya imajı çizmiştir ve yine kendi geçtiği haberlerle bu imajı sürekli olarak

pekiştirmektedir (Avcı, 1999:150). Örneğin 1973 yılında UNESCO'nun Finlandiya'nın Tampere kentinde düzenlediği ve televizyon programlarının değerlendirildiği toplantıda, Finlandiya Devlet Başkam Urho Kekkanen, "iletişim emperyalizmi"nden söz ederek "gelişme yolundaki ülkeler iletişim alanında endüstrileşmiş büyük batı ülkelerine bağlıdır. Buna 'iletişim emperyalizmi' denir. Bugün dünyada dağıtılan haber ve programların üçte ikisi Amerikan kökenlidir. İletişim özgürlüğü böylece tehlikeye girmiş olmaktadır. Özgür ve engelsiz iletişimi savunanlar uluslararası eşitlik endişesi duymazlarsa en güçlü ve en zenginlerden yana olurlar. Birleşmiş Milletler ve UNESCO son yıllarda salt bir özgürlükten söz etmiyorlar. Uluslararası dengesizliklerin giderilmesine yöneliyorlar..." şeklinde açıklamalarda bulunmuştur (Topuz, 1984:29). Birçok ülke temsilcisi tarafından destek gören bu görüş, uluslararası düzlemde ülkeler arası iletişim politikalarında eşitlik ilkesini iletişim özgürlüğünün merkezine yerleştirmektedir. Enformasyonun, iletişim teknoloji ve içeriklerinin Batı'dan dünyanın diğer bölgelerine doğru tek yönlü akışını "kültür emperyalizmi" olarak gören Schiller'e (1969) göre bu durum gelişmekte olan ülkelerin ekonomik ve kültürel bağımsızlıklarını tehdit eden en önemli yapısal özelliktir. Bunun sonucunda ABD'den gelen telekomünikasyon teknolojileri ve bunların içerikleri gelişmekte olan ülkelerin elektronik olarak istila edilmesi anlamına gelir ki bu ilişki tarzı, hem gelişmekte olan ülkelerin yerel otantik kültürünü tehdit etmekte hem de gelişmekte olan ülkelerin gelişmiş sanayi ülkelerine olan bağımlılık ilişkisi güçlenmektedir (akt.Yaylagül, 2018: 14). Enformasyonun topluma yayılması görevini kimin üstlendiği ve böylece hangi amaçlara hizmet edildiğini sorgulayan Schiller (1973), aynı zamanda enformasyonun yaygınlaştırılmasıyla halkın bilinci artıyor mu yoksa azalıyor mu? sorularını tartışır (Schiller, 1993:78).

Yeni uluslararası iletişim düzeni için uluslararası düzeydeki çeşitli girişimler devam ederken, UNESCO'nun Batılı devletler tarafından eleştirilen yeni iletişim düzeni çabaları, 1978 Paris Konferansında belirgin olmakla beraber görüş ayrılıkları azaltılarak kabul edilmiştir. Bu bildirge uluslararası bir anlaşma niteliği taşımamaktadır. Ancak, kitle iletişim mesleği için "ahlak yasası" özelliği taşıyan bir belge niteliğindedir. İletişim Araçları Üzerinde UNESCO Bildirgesi 16 ilkeyi içermektedir: (Topuz, 1980:18).

- 1- İletişim araçları insan haklarının gelişmesine, yaygınlaşmasına yardımcı olmalıdır,
- 2- İletişim araçları uluslararası barıştan yana olmalı, barışın güçlendirilmesi yönünde bir anlayışla kullanılmalıdır,
- 3- Uluslararası yakınlaşmayı sağlayacak bir yayın politikası izlemelidirler,
- 4- Uluslararası ırk ayrımına karşı çıkmalıdır,
- 5- Kitle iletişim araçları, uluslararası alanda daha adaletli bir ekonomik düzen kurulmasına katkıda bulunacak bir yayın politikası izlemelidirler,
- 6- İletişim araçları sömürgecilğe ve yabancı işgaline uğramış ülkelerin, toplumların seslerini duyurmalarına yardımcı olmalıdır,
- 7- İletişim araçları yeni yetişen kuşakların barış, özgürlük ve karşılıklı saygıya öncelik tanıyan bir eğitim almalarına yardımcı olmalıdır,
- 8- İletişim özgürlüğü insan haklarının en önde gelenleri arasındadır,

- 9- Gazetecilere serbestçe haber alma ve haber iletme olanakları sağlanmalıdır,
- 10- İletişim araçları haberin oluşturulmasında kamuya etkin katılma olanağı tanınmalıdır,
- 11- Serbest ve dengeli bir haber akışı ülke içinde ve ülkeler arasında sağlanmalıdır.
- 12- Toplumsal ve ekonomik sistemleri farklı olan devletler arasında karşılıklı ve çok yönlü haber alışverişi geliştirilmelidir,
- 13- Bildirgedeki ilkelerin, ulusal basın ahlak yasalarına sokulması sağlanmalıdır,
- 14- Devletler, kitle iletişim alanında çalışan bireylerin bu bildirgedeki ilkeleri gerçekleştirmeleri için gerekli ortam ve kolaylıkları sağlamalıdır,
- 15- Yayınlardan zarar görenlere yanıt hakkı tanınmalıdır,
- 16- Savaş sırasında olduğu gibi başka hallerde de görev yapan gazeteci korunmalıdır.

Yeni Evrensel Haberleşme ve İletişim Düzeni (YEHİD), uluslararası iletişim düzenini tanımlayan ilk belge niteliğindedir. Ayrıca Birleşmiş Milletler, yeni uluslararası düzen üzerine eğilerek, 1982’de Roma Bildirgesi’nde, iletişimin demokrasi ve gelişmede uygulanması vurgulanmıştır. Yeni uluslararası iletişim düzeninin dünyada çoğulcu bir iletişim sisteminin kurulmasına yönelik bir süreç olduğu belirtilerek, bu düzenin Kuzey-Güney ya da Doğu-Batı iletişim ilişkilerine çözüm getirmeye yönelik bir düzen olmadığı, insanlığın tüm iletişim sorunlarını kapsayan bir alanı olduğu üzerinde durulmuştur (Tokgöz, 2000:136). Yeni iletişim düzeninde kabul edilen dengeli haber akışı ilkelerini, çıkarlarına ters bulan ABD, 1984 yılından sonra UNESCO’dan çekildiğini bildirmiş, karşı tutum sergilemekle eleştirilmiştir; ama yine de yeni iletişim düzenine ulaşılması yolundaki çabalar devam etmiştir.

UNESCO’nun hazırladığı bildirge ile ilgili tartışmaların sürmesi üzerine İrlanda Dışişleri Eski Bakanı Sean MacBride başkanlığında oluşturulan ve “MacBride Komisyonu” olarak adlandırılan komisyon, 1977 yılından 1979 yılına kadar çalışmalarını sürdürmüş ve 1980 yılında hazırlanan raporla, uluslararası iletişim düzeninin sorunları, nedenleri ve çözüm önerileri üzerinde durulmuştur. Tarihsel, sosyolojik ve siyasal perspektif içine oturtulan raporda, sosyo-ekonomik, kültürel ve siyasal çerçeve içinde ele alınan iletişim ve araçlarının işlevi, haber ve bilgi sağlama, toplumsallaştırma, güdüleme, tartışma ortamı hazırlama, eğitim, kültürün gelişmesine katkı, eğlendirme, bütünleştirme adı altında sekiz ögede ele alınmıştır.

MacBride Komisyonu’nun hazırladığı rapor, eşit, dengeli ve demokratik bir uluslararası iletişim düzeninin kurulması adına önemli bir girişimdir. Ancak aradan 40 yıla yakın zaman geçmesine karşın az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerin çabaları yetersiz kalmış ve uluslararası iletişimin sorunları hala çözülememiştir. Ekonomik yetersizlikler, iletişim teknolojilerindeki dengesiz dağılım, alt yapı yetersizlikleri ve ülke rejimi gibi nedenler haberin serbest ve dengeli bir şekilde dolaşımının önündeki engellerdendir. Günümüzde hala tek yönlü, kuzeyden güneye doğru bir enformasyon akışı gerçekleşmektedir. Gelişmiş ülkelere az gelişmiş ülkelere doğru gerçekleşen tek yönlü uluslararası haber akışı, dolayısıyla tek bir bakış açısıyla üretilen haberlerin

çevresinde gerçekleşmektedir. Dünya haber medyasının ihtiyacı olan dış haberlerin yüzde 90'ını, 1990'lı yılların başına kadar uluslararası beş büyük haber ajansı Associated Press, United Press International, Agence France Press, Reuters ve TASS (TASS-ITAR) karşılamıştır. Günümüzde ise, üstün iletişim teknolojisi ve ulaşım kanalları nedeniyle A.P. ve Reuters²⁰ hemen hemen her ülkeyle haber alışverişinde bulunarak öne çıkmaktadır. Dünyanın pek çok ülkesinde büroları, yarı ve tam zamanlı muhabirleri, fotoğrafçıları bulunan bu ajanslar, günlük olarak topladıkları haberleri gerek kendi ülkeleri içinde gerekse de dünya düzeyinde dağıtmaktadırlar. Dağıttıkları haberlerin nitelik ve nicelik bakımından yoğunluğu fazladır ve abonelerine günlük olarak dağıttıkları haberlerin miktarı milyonlarca kelime ile ölçülmektedir. 24 saat boyunca aboneleri olan ulusal haber ajansları için haber dağıtımını İngilizce, Fransızca, İspanyolca, Arapça ve Portekizce yapmaktadırlar (Tokgöz, 2000:150). Yine Uluslararası haber ajanslarının dışında CNN (Cable News Network), BBC (British Broadcasting Corporation), VOA (Voice of America) önemli uluslararası haber kaynakları arasındadır. 1950'lilerin başından beri, haber akışının hem oldukça seçici, hem de tek yönlü olduğunu göstermek üzere, uluslararası haber üzerine yapılan çok sayıda araştırmanın biri olan ve yabancı haber muhabirlerinin incelendiği Galtung ve Ruge'un araştırmasında, haber üstünlüğüne sahip olan kuzeyli haber araçlarının, güneyli ülkeleri istikrarsız, demokratik olmayan ve felakete eğilimli olarak sergiledikleri görülmektedir (akt. Uluç, 2003:245).

Rigel'e göre az gelişmiş ülkelerin uluslararası haber dolaşımına girebilmelerinin tek yolu, o ülke topraklarında savaş ya da iç savaşın olmasıdır. Gelişmiş ülkeler, kendi bölgelerinden, kendi ülkelerinden uluslararası dolaşıma aldıkları haberlerin mesajlarına "güçlülük, gelişmişlik, modernlik" kavramlarını oturturken, az gelişmiş ülkeler hakkında hazırlanan haberlere de "savaş" veya "iç savaş" formatı yerleştirilmektedir (2000:108). Dolayısıyla gelişmekte olan ya da Üçüncü Dünya ülkelerinin dünyadaki gelişmeleri belirli sayıda batılı haber ajansları gözüyle ve seçimleriyle izlemesi enformasyon ve haber dağılımındaki eşitsizliği/dengesizliği gözler önüne sermektedir.

Enformasyon teknolojilerinin gelişimiyle birlikte enformasyonun dünyada hızla yayılımıyla geline aşamayı tanımlayan bilgi toplumu aşaması, "kısa sürede üretim ve verimliliğin artmasına yol açarak teknolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmeleri teşvik etmiştir. Tüm bu gelişmeler diğer dünya ülkelerini de kısa zamanda etkisi altına almış ve uluslararası alanda ekonomik, siyasal, sosyal, kültürel entegrasyonu yani küreselleşmeyi beraberinde getirmiştir" (Karaduman & Karaduman, 2004:244). İletişim rejimlerinin liberalizasyonu ile birlikte, teknolojik ilerlemeler ve ekonomik gelişmeler, dünya çapında giderek büyüyen küresel bir iletişim altyapısının oluşumunu sağlarken; bilişim ve iletişim teknolojisindeki önemli gelişmeler, gelişme sürecinde yerel mekanın potansiyelleri ile sınırlı kalmak yerine, tüm dünyanın potansiyellerine ulaşabilme şansını getirmektedir (Özçağlayan, 1998:66). Dolayısıyla küresel haber akışı da teknolojik ve altyapısı bakımından güçlü haber ajansları tarafından sağlanmaktadır. Öte yandan "Haber ajansları, kuruluşları, işleyişleri bakımından kuruldukları ülkelerin hukuki rejimlerine göre değişiklik göstermektedir. Dünya düzeyinde ulusal haber ajansına sahip

2 2017 verilerine göre Reuters 151 ülkede 24 dilde yayın yaparken, 163 ülkede 217 bürosu bulunmaktadır. A.P.'nin ise, 112 ülkede 15 bin abonesi vardır. AP'nin dünya çapında çalışan 3700 muhabiri bulunurken, 300'den fazla haber merkezine hizmet götürülmektedir. <https://gazetecilikenstitusu.com/2017/09/19/yabanci-haber-ajanslaribes-buyukler/>

ülkelerin bazılarında, haber ajansları doğrudan devletin denetimi altında bulunmakta veya çalıştırılmaktadır. Bazı ülkelerde ise, haber ajansları, gazeteler, radyo, televizyon örgütlerinin kurduğu kooperatifler biçiminde örgütlenmekte veya özerk kamu kuruluşu şeklinde işletilmektedir” (Tokgöz, 2000:143).

Özellikle uluslararası ticaretin ve sermaye akışının liberalleşmesiyle, yaratılan rekabet ortamı ulusötesi şirketlerin sayılarının giderek artması ve dünya ekonomisinde önemli bir güce sahip olmaları, ticari ilişkiler ağının küreselleşmesine ve pazar ekonomisinin gittikçe evrensel bir boyut kazanmasına yol açmıştır (Karaduman, 2004:106-107). Yeni iletişim teknolojilerinin gelişimiyle de birlikte, uluslararası haber kurumlarının dünya çapındaki etkinliği ve yaygınlığı daha da artmıştır.

3. Araştırma Tasarımı

Bu çalışmada Türkiye’de yayın yapan uluslararası medya kuruluşları ele alınmıştır. Konu daha önce Budak’ın (2018) “Türkiye’de Yayın Yapan Uluslararası Haber Organları Üzerine Ekonomi-Politik Bir İnceleme” adlı çalışmasında ve bu çalışma yazılırken Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı’nın yayınladığı (2019) “Uluslararası Medya Kuruluşlarının Türkiye Uzantıları” adlı raporda ele alınsa da her iki çalışmada da ele alınan medya kuruluşları sınırlı sayıda kalmıştır. Budak’ın çalışmasında 4; SETA raporunda ise 7 uluslararası medya kurumu ele alınmıştır. Bu çalışmada ise Türkiye’de yayın yapan 16 uluslararası medya kurumu incelenmiştir.

Çalışmada öncelikle Türkiye’de yayın yapan uluslararası medya kuruluşlarının mevcut durumları incelenmiş ve yapıları ortaya konulmuştur.

Sonrasında internet üzerinden yayın yapan bu medya kuruluşlarının en büyük ve takipçileri en fazla olan BBC Türkçe, Sputnik Türkiye, DW Türkçe, Euronews, Amerika’nın Sesi (VOA), Independent Türkçe’nin 1 Mayıs 2019 tarihindeki sosyal medya hesapları incelenmiştir. Nicel içerik analizi yöntemi kullanılarak yapılan incelemede medya kuruluşlarının Instagram, Twitter, Facebook ve Youtube hesaplarındaki takipçi sayıları, takip edilen kişi sayıları, sosyal medya platformuna katılma tarihi ve toplam gönderi sayıları ele alınmıştır. Ayrıca bu kuruluşların Youtube hesapları ayrı olarak incelenmiş ve hangi kategorilerde içerik ürettikleri belirlenmiştir.

Çalışmada ayrıca BBC, Deutsche Welle, Voice of America, France 24 medya kuruluşlarının Türkiye’de 29 Nisan 2019’da “+90” adıyla ortak olarak açtıkları Youtube kanalı ele alınmıştır. +90 kanalının Youtube hesabı, abone sayısı, içerik sayısı, toplam görüntülenme sayısı olarak incelenmiş ve içerik kategorileri analiz edilmiştir. +90 kanalının tanıtım videosu da çalışmada irdelenmiş, videonun toplam beğenilme, beğenilmeme, yorum ve toplam görüntülenme sayıları incelenmiştir.

Böylece bu kuruluşların mevcut durumları ortaya konulmuş, içerikleri kategorilendirilmiş, Türk okur ve izleyicilerinden ne derece karşılık bulabildikleri analiz edilmiştir.

3.1. Türkiye’de Yayın Yapan Uluslararası Medya Kuruluşları

Bu bölümde Türkiye’de yayın yaptığı tespit edilen uluslararası büyük medya kuruluşları

ele alınacak ve Türkiye'deki yayın faaliyetleri aktarılacaktır.

-BBC Türkçe

British Broadcasting Corporation'ın **kısaltması olan BBC**, Britanya Yayın Kuruluşu olarak tanımlanmaktadır. Kurumun merkezi Londra'dadır. Devlet ve halkın maddi desteği ile yayın yapan bir kamu yayın kuruluşudur.

British Broadcasting Company Ltd. 1922'de özel bir şirket olarak kurulmuştur. 1925'te şirket tasviye edilmiş ve 1927'de bir kamu kurumu olarak British Broadcasting Corporation adıyla yeniden yayın hayatına başlamıştır. BBC'nin parlamento'ya sorumluluğu bulunmakla birlikte çalışmalarını bağımsız olarak sürdürmektedir.

BBC News Türkçe ise BBC'ye bağlı bir kuruluştur. 20 Kasım 1939 tarihinde kurulmuştur. 29 farklı dilde yayın yapan BBC Dünya Servisi'nin bir parçasıdır. Londra'dan yayın yapan BBC Türkçe Servisi, internet sitesi ve sosyal medya hesaplarıyla Türkiye ve dünyadaki dinleyici, izleyici ve okurlarına ulaşmaktadır. BBC Türkçe, ilk olarak radyo yayıncılığıyla dinleyicilerine ulaşmaktaydı. Ancak BBC Türkçe Servisi'nin 1939'da başlayan radyo yayınları, alınan kararlar doğrultusunda 27 Mayıs 2011 tarihinde sonlandırılmıştır. BBC'nin **İngilizce internet sitesi** dünyada en fazla ziyaret edilen haber siteleri arasında yer almaktadır. Dünyada 50'ye yakın merkezde 250 kadar BBC muhabiri, kurumun haber toplama ağına birer parçasıdır. (<https://www.bbc.com/turkce/kurumsal-36765777>).

BBC News Türkçe, <https://www.bbc.com/turkce> internet adresi üzerinden Videolu haberler, Fotoğraflı haberler, Dergi Haberleri, Spor, Ekonomi, Bilim, Teknoloji, Sağlık gibi türlerde haber yapmaktadır.

-Amerika'nın Sesi (VOA)

Amerika'nın Sesi, Amerika Birleşik Devletleri hükümeti tarafından finanse edilen uluslararası bir yayın kuruluşudur. 1 Şubat 1942 tarihinde kurulmuş olup ABD'nin en büyük uluslararası yayıncısı olan (Voice of America) VOA, dünya çapında 40'tan fazla dilde dijital, TV ve radyo içeriği üretmektedir. Merkezi Washington DC'dedir ve ABD hükümetinin bağımsız bir ajansı olan Governors Broadcasting Board (BBG) tarafından denetlenmektedir. 2016 yılı itibarı ile VOA, her hafta yaklaşık 1800 saatlik radyo ve TV programlamasını yapmakta olup dünya genelinde yaklaşık 236,6 milyon kişi tarafından izlenmektedir. Amerika'nın Sesi 1942'den bu yana da Türkçe yayın yapmaktadır. 12 Şubat 1942'de başlayan Türkçe yayınlar 1945'te bir süre kesilmiş, 1949'da yeniden başlamıştır.

Amerika'nın Sesi (VOA) yayınlarının korunması ve kurumun amacının tanımlanması için 1960 yılında hazırlanan Amerika'nın Sesi Bildirgesi, 12 Temmuz 1976 tarihinde ABD Başkanı Gerald Ford tarafından imzalanarak yürürlüğe girmiştir (<https://www.amerikaninsesi.com/p/3781.html>).

Amerika'nın Sesi, amerikaninsesi.com internet adresi üzerinden yazılı ve görüntülü haber servisi sunmaktadır.

-Euronews Türkiye

Euronews, 1993 yılında Fransa’nın Lyon kentinde kurulmuştur. Euronews, dünyanın ilk “glocal” haber markasını, yani kendisini çok sayıda yerel izleyicinin beklentisine uyarlayan ilk küresel medyayı geliştirmiştir. Euronews, 160 ülkede yaklaşık 400 milyon eve ulaşan büyük bir kurumdur. Seyirci sayısı açısından Euronews, Avrupa kıtasının en yüksek seyirci oranına sahip haber kanalıdır. 30’dan fazla farklı ulus ve 600 gazeteciden oluşan ekibiyle 7 gün 24 saat Arapça, İngilizce, Fransızca, Almanca, Yunanca, Macarca, İtalyanca, Farsça, Portekizce, Rusça, İspanyolca ve Türkçe dillerinde dünya haberlerini sunmaktadır.

TRT, Şubat 2009’da Euronews ile sağladığı anlaşma ile kanalın bir hissedarı haline gelmiş ve kanalın denetim kurulu olan SOCEMIE’ye katılmıştır. Euronews, Türkçe olarak ilk yayınını ise 30 Ocak 2010 tarihinde saat 19:00’da gerçekleştirmiştir. 2017 yılında TRT hisselerini feshetmiştir. Bu nedenle kanal Türksat uydusundan ve çoğu Türk platformundan çıkartılmıştır. 2019 yılı itibarıyla sadece Digitürk platformundan Türkçe yayın yapmaktadır.

(<https://tr.wikipedia.org/wiki/Euronews>).

Ayrıca <https://tr.euronews.com> internet sitesi üzerinden de haberlerini sunmaktadır.

-Al Jazeera Türk

Katar merkezli bir haber kanalı olan Al Jazeera, Katar Emiri’nin maddi desteğiyle 1996’da kurulmuştur. 1996 Nisan ayında BBC World’ün Suudi Arabistan merkezli Arapça yayın yapan kanalı kapanmış, kanal çalışanlarının çoğu da Al Jazeera’ye geçmiştir. 1996 yılının sonlarına doğru Al Jazeera yayına başlamıştır. Kanal ilk olarak yalnızca Arap dünyasına ilişkin güncel haberlerle yayına başlamış olsa da, o zamandan günümüze gelene dek başka tematik kanalları da bünyesine almıştır. Kanal, yaptığı yayınlarla ve özellikle 2001 yılında ABD’nin ikiz kulelerine yapılan 11 Eylül saldırılarının ardından dünya çapında dikkat çekmiştir.

Al Jazeera’nin uydu aracılığıyla Orta Doğu’da izlenebiliyor olması bölgedeki medya tablosunu da değiştirmiştir.

Al Jazeera Türk, 22 Ocak 2014’te yayına başlamış ve internet sitesinin yanı sıra dijital dergisi, mobil uygulamaları ve sosyal medya hesaplarıyla da Türkçe haber ve içerikler üretmeye başlamıştı. Aslında Türkiye’de bir haber kanalı projeleri bulunmaktaydı ancak frekans sorunları nedeniyle bu gerçekleştirilemedi. Türkiye’de dijital haber dünyasında yer bulan Al Jazeera Türk, 3 Mayıs 2017 yılında Türkiye’deki yayın hayatına veda etmiştir. İnternet sitelerinden yayınladıkları kapanış yazısı şu şekildedir:

“Al Jazeera Türk Dijital’deki ekibimiz, geçtiğimiz birkaç yıl boyunca gerek Türkiye’den gerekse dünyadan son dakika haberlerini, özel dosyaları ve önemli gelişmeleri sizlerle ulaştırmak için çalıştı. Kaliteli, bağımsız ve itibarlı gazeteciliğe olan desteğinizden ötürü sizlere teşekkür ederiz.

Üzülerek belirtmek isteriz ki, Al Jazeera Media Network’ün yürütmüş olduğu iş gücü optimizasyonunun bir parçası olarak, Al Jazeera Türk Digital’in faaliyetleri 3 Mayıs

2017 tarihi itibarıyla sona erecektir. Kararımız, her ne kadar dünya çapında medya endüstrisinde meydana gelen gelişmelerle uyumlu olsa da, alınması zor bir karar olmuştur. Al Jazeera Media Network olarak, Al Jazeera Türk Digital'deki çalışma arkadaşlarımıza bağlılıkları, fedakarlıkları ve profesyonellikleri için teşekkür ediyoruz.

Türkiye, hem kendi topraklarındaki hem de komşu ülkelerdeki haberlerin dünyaya aktarılması bakımından Al Jazeera Media Network için halen büyük önem arz etmektedir. Al Jazeera Türk Digital faaliyetlerine devam etmeyecek de olsa, Al Jazeera Media Network bölgedeki güncel haberleri ve görüşleri yayınlamaya, Türkiye ve geleceği ile bağlı olmaya devam edecektir" (<http://www.aljazeera.com.tr/>).

-Sputnik Türkiye

Sputnik, Rus medya grubu 'Rossiya Segodnya' tarafından 10 Kasım 2014'te faaliyete geçirilen Moskova merkezli uluslararası bir medya kuruluşudur. Dünyanın farklı yerlerinde ofisleri bulunan Sputnik, yayınlarını 34 ülkeyi kapsayan 130 şehirde, internet sitesi ve radyolardan yapmaktadır. Sputnik'in bölge ofisleri ABD (Washington), Çin (Pekin), Fransa (Paris), Almanya (Berlin), Mısır (Kahire) ve İngiltere (Londra ve Edinburgh) de dahil olmak üzere dünyanın çeşitli bölgeleri ve ülkelerinde yer almaktadır. Uluslararası izleyici odaklı olan ajans ağırlıklı olarak dünya siyaseti ve ekonomisiyle ilgili haberler yapmaktadır. (<https://tr.sputniknews.com/docs/about/hakkimizda.html>)

Sputnik, <https://tr.sputniknews.com/> internet sitesi üzerinden Türkiye, Dünya, Politika, Ekonomi, Savunma, Yaşam gibi türlerde haber yapmaktadır. Sputnik Türkiye'nin sosyal medya hesapları da aktif olarak haber üretimi yapmaktadır.

Sputnik Türkiye, 14 Nisan 2016'da Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'nın aldığı idari tedbir kararı doğrultusunda Türkiye'den erişime kapatılmış, 8 Ağustos 2016'da Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Rusya ziyaretinden bir gün önce erişim engellemesi kaldırılmıştır.

([https://tr.wikipedia.org/wiki/Sputnik_\(haber_ajansı%C4%B1\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Sputnik_(haber_ajansı%C4%B1)))

Bu durum, uluslararası ilişkilerin medya kuruluşlarına yansımaları bakımından önemli bir göstergedir.

-DW Türkçe

Soğuk Savaş döneminde Almanya'nın Sesi adıyla bilinen Deutsche Welle, Almanya'nın Bonn ve Berlin kentlerinden ülke dışına 30 farklı dilde radyo, televizyon ve internet üzerinden yayın yapan medya kuruluşudur. Radyo ve internet servisi Bonn'da bulunmaktadır. 3 Mayıs 1953'te Köln'de yayın hayatına başlayan kuruluşun amacı Almanya dışında yaşayan Alman vatandaşları için bilgi kaynağı olmak ve Hitler Almanyası'nın dünyada bıraktığı olumsuz Almanya imajını silmeye çalışmaktı. Radyo programlarının yanına 1992 yılında televizyon yayınlarını da ekleyen Deutsche Welle etki alanını genişletmiştir.

Kuruluşun Türkçe yayınları 1 Temmuz 1962 tarihinde başlamıştır. Halen Türkçe radyo ve internet yayınlarını sürdürmektedir. NTV Radyo ile yayın ortaklığı bulunmaktadır. Ayrıca diğer Türk medya kuruluşları da Almanya ve Avrupa konularında Deutsche

Welle Türkçe servisinin haberlerine başvurmaktadır.

(https://tr.wikipedia.org/wiki/Deutsche_Welle).

DW, <https://www.dw.com/tr> adresi üzerinden Dünya, Avrupa, Almanya, Türkiye, Ekonomi, Yaşam, Basın, Spor gibi haber türlerinde yayın yapmaktadır.

-Independent Türkçe

1986 yılında kurulan The Independent, Birleşik Krallık’ta yayımlanan büyük ulusal gazetelerden birisidir. İlk basımını 7 Ekim 1986 tarihinde gerçekleştirilen gazete, 1990’lı yıllarda bazı finansal problemler yaşamıştır. Mart 2016’dan sonra basılı yayını sonlandırıp yalnızca internet gazetesi olarak devam edeceğini duyurmuştur.

(https://tr.wikipedia.org/wiki/The_Independent).

Independent’ın **Türkçe internet sitesi** Independent **Türkçe 15 Nisan** 2019’da yayın hayatına başlamıştır. Independent Digital News & Media Limited (IDML) ile yapılan lisans anlaşması çerçevesinde Independent **Türkçe’nin hakları** Suudi Arabistan **Araştırma ve Pazarlama Grubu (SRMG) bünyesinde bulunan Media Arabia’ya** aittir. **Böylelikle İngiliz Gazetesi’nin Türkiye yayın haklarını satın alan bir Suudi medya şirketi Türkiye’de yayın yapmaktadır.**

Independent **Türkçe haber sitesinin tüm haklarına sahip olan Media Arabia**, internet kullanıcılarına “Sizin Dilinizden Konuşuyor” sloganı ile ulaşacaklarını ve haber-cilikte “doğru, özgün, saygın” ilkelerini benimsediklerini açıklamıştır. (<https://www.independentturkish.com/node/22311/haber/independent-t%C3%BCrk%C3%A7e-yay%C4%B1n-hayat%C4%B1na-ba%C5%9Flad%C4%B1>).

Independent **Türkçe**, <https://www.independentturkish.com> internet sitesi üzerinden Siyaset, Dünya, Yaşam, Bilim, Kültür, Türkiye’den Sesler, Dünyadan Sesler, Ekonomi, spor, Sağlık gibi haber türlerinde yayın yapmaktadır.

-CNN Türk

Tam açılımı Cable News Network (CNN) olan medya kuruluşu, 1980’de Ted Turner tarafından Amerika’da kurulmuştur. Kurulduğu ilk yıllarda ABD’de kesintisiz haber yayını yapan ve yalnızca haber yayınlayan ilk kanal olması nedeniyle önemlidir.

Yayın hayatına ilk başladığında sadece ABD’deki kablo TV şebekelerine hizmet veren CNN, 1983’te dış dünyaya açılmış ve ABD dışındaki ülkelerde yayına başlamıştır.

1999 yılında Doğan Medya Grubu ve Time Warner’ın ortak girişimiyle kurulan CNN Türk, Türkiye’de yabancı bir medya kuruluşu ile ortak olarak kurulan ilk televizyon kanalıdır. CNN ile CNN Türk arasında yapılan anlaşmaya göre CNN Türk kanalının, CNN’in temsil ettiği değerlere ters düşmeden yerel bir yayıncılık anlayışını gerçekleştirmesi gerekmektedir. Bu değerler arasında tarafsızlık, dürüstlük, kişi hak ve özgürlüklerine karşı saygılı olmak da yer almaktadır (Büyükbaykal, 2004).

“Doğan Holding’e ait Eko TV’nin karasal yayın frekansından yayın hayatına başlayan CNN Türk yayın hayatına başladığı ilk dönemlerinde doğrudan İngilizce’den çevrilen bazı programlar yayınlamıştır. 28 Ocak 2008’de karasal yayın frekanslarını TNT’ye

bırakmıştır. Daha sonra TV5 kanalının karasal yayın lisansı satın alınıp CNN Türk yayını yeniden uydu antenlerine verilmiştir. CNN Türk 2010 yılında tüm CNN'ler gibi logosunu tekrar sağ alt köşeye taşımıştır. 17 Eylül 2012 tarihinde 16:9 yayın formatına geçmiştir. Kanal şu an sadece bazı şehirlerde karasal yayında olup ayrıca, Kablo TV, Teledünya, Digtürk, Filbox ve D-Smart üzerinden yayınlarına devam etmektedir” (https://tr.wikipedia.org/wiki/CNN_T%C3%BCrk).

CNN Türk 2018 yılında Doğan grubunun hisselerini satın alan Demirören Grubu'na geçmiştir.

CNN Türk, televizyon yayınlarının yanı sıra **cnnturk.com** internet adresi üzerinden de haber yayınlarını sürdürmektedir.

3.2. Türkçe Yayın Yapan Diğer Uluslararası Medya Kuruluşları

Türkiye’de yayın yapan uluslararası medya kuruluşları yukarıdakilerle sınırlı değildir. Uluslararası haber akışında etkinliği daha fazla olan kurumların yanında dünyadan birçok farklı medya kuruluşu da Türkiye’de faaliyet göstermektedir:

-Mehr News Agency

Mehr Haber Ajansı (MHA), Tahran merkezli İran haber ajansıdır. Haziran 2003’te “İran ve İslâm Dünyası’nın diğer bölgeleri hakkında doğru ve güncel haberleri kamuoyuna ulaştırmak amacıyla” çalışmalarına başlamıştır. Farsça, İngilizce ve Arapça haber siteleriyle Siyaset, Kültür, Sanat, Ekonomi, Dış Haberler, Sosyal ve Spor alanlarında hizmetini sürdürmektedir (<https://tr.mehrnews.com/news/1855465/>). Türkçe sitesine <https://tr.mehrnews.com/> adresinden ulaşılabilir.

-Xinhua

Çin’in resmi haber ajansı olan Xinhua Haber Ajansı’nın Xinhuanet web sitesi, Çin’in önemli haberlerini bildiren bir internet sitesi ve haber kaynaklarından biri olarak 1997 yılında kurulmuştur. Xinhua Ajansı 29 tane eyalet kanalı ve yurtdışı ortakları sayesinde Xinhuanet ile yayınlarını uluslararası olarak sürdürmektedir. Küresel haber toplama ağını geliştirerek büyük bir yayın platformu haline gelmiştir (<http://www.xinhuanet.com/english/europe/turkey/latest.htm>).

Xinhua Türkçe’nin internet adresi

<http://www.xinhuanet.com/english/europe/turkey/latest.htm>’dir.

-Şarku’l Avsat

Şarku’l Avsat 4 kıtada ve 14 şehirde her gün yayımlanan Arap dünyasının günlük gazetelerinden biridir. 1978’de Londra da yayın hayatına başlayan Şarku’l Avsat, Arap dünyasına ve uluslararası olaylarla ilgili olarak haber ve analiz sunmakta ayrıca Arap dünyasının haber ve yorumlarını okurlarıyla paylaşmaktadır. Şarku’l Avsat dünya çapında birçok büyük şehirde yayın yapan günlük ilk Arapça gazetedir. Ayrıca ‘Washington Post’, ‘USA Today’ ve ‘Global Viewpoint’ gibi uluslararası kurumların haberlerini Arapça olarak yayınlama hakkına sahiptir (<https://aawsat.com/turkish/home/page/1477786>). Türkçe internet sitesine <https://aawsat.com/turkish>

ulaşılabilir.

-Al-Monitor

Ortadoğu ile ilgili haber ve analizlerin yer aldığı Al Monitor, 2012 yılında kurulmuştur. “Türkiye’nin Nabzı” sloganı ile Türkiye’de uluslararası medya kuruluşları arasında yer almaktadır. Al-Monitor misyonunu, “dünyanın dört bir yanından en güvenilir, bağımsız yazarların Orta Doğu ve uluslararası medya kuruluşları arasında köprü kurmak olarak” ifade etmektedir. Al Monitor, “Türkiye’nin Nabzı”nın internet adresi <https://www.al-monitor.com/pulse/tr/home/turkey-pulse.html>’dir.

-İslam Cumhuriyeti Haber Ajansı (IRNA)

İran’ın resmi haber ajansıdır. 1934 yılında Pars Haber Ajansı adıyla kurulmuş olup 1981 yılında İslam Cumhuriyeti Haber Ajansı adıyla yayınlarına devam etmiştir. İran’da 60, diğer ülkelerde 30 ofisi bulunmaktadır. (https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0islam_Cumhuriyeti_Haber_Ajansı%C4%B1) Türkçe sitesi <https://tr.irna.ir/> adresinden yayın yapmaktadır.

-CRI Türk

CRI Türk 2016 yılında yayın hayatına başlayan bir Çin radyo kanalıdır. Radyo “İyi Müzik Doğru Haber” sloganı ile kendisini tanımlamaktadır. Kanal, “objektif ve birincil kaynaklardan edinilmiş bir habercilik anlayışı” doğrultusunda haber ürettiklerini ve Türkiye ile Çin arasında bir köprü olmak amacını taşıdığını ifade etmektedir.

CRI TÜRK, Türkiye ve Çin’de çalışan elli çalışandan oluşan bir haber departmanına sahip; Türkiye, Çin ve dünya ile ilgili özel bir habercilik stratejisi hedeflediğini belirtmektedir. Türkiye aracılığı ile Çin’e ve Asya’ya sunulmak istenen haberlerin aracılığını da üstlenen radyo, bu konuda bir haber ajansı gibi de çalışmakta ve ürettiği özel haberleri hem Türkiye, hem de Çin ve Asya bölgesine İngilizce ve Türkçe dillerinde servis etmektedir. Radyonun internet sitesi de günlük olarak haberlerini internet üzerinden Türkçe servis etmektedir (<http://www.criturk.com/criturk>). Türkçe internet sitesinin adresi <https://www.criturk.com>’dur.

-Trend New Agency

1995 yılında Azerbaycan’da kurulmuş bağımsız Trend haber ajansı, Güney Kafkas ve Hazar bölgesinde, aynı zamanda Orta Asya’da haber ve analizlerini paylaşmaktadır. Ajansta bölge ve Batı ülkelerinden 40 yakın bağımsız uzman gazeteci görev yapmaktadır. (<https://tr.trend.az/about.php>). Türkçe internet sitesi <https://tr.trend.az/about.php> adresinden yayın yapmaktadır.

-Kırım Haber Ajansı (QHA)

Kırım Tatarları tarafından kurulan; Kırım, Ukrayna, Türkiye, Rusya ve dünyadan haberler sunan kuruluştur. Beş dilde yayın yapan Kırım Haber Ajansı misyonunu, “özgür ve güçlü topluluklara seslenmek” olarak tanımlamaktadır. Türkçe internet sitesinin adresi <https://qha.com.tr>’dir.

3.3. Nicel İçerik Analizi Bulguları

3.3.1. Sosyal Medya Hesaplarının İncelenmesi

Tablo 1’de BBC News Türkçe, Sputnik Türkiye, DW Türkçe, Euronews, Amerika’nın Sesi (VOA), Independent Türkçe medya kuruluşlarının sosyal medya hesaplarının inceleme sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 1. BBC News Türkçe, Sputnik Türkiye, DW Türkçe, Euronews, Amerika’nın Sesi (VOA), Independent Türkçe medya kuruluşlarının sosyal medya hesaplarının inceleme sonuçları.

		BBC NEWS TÜRKÇE	SPUTNIK TÜRKİYE	DW TÜRKÇE	EURONEWS	AMERİKA’NIN SESİ (VOA)	INDEPENDENT TÜRKÇE
TWITTER	Takipçi	3.085.812	712.946	341.392	184.656	121.592	74.813
	Takip Edilen	44	17	113	14	775	6
	Toplam Tweet	130.714	240.782	86.484	69.838	54.339	905
	Katılma Tarihi	Mart 2009	Kasım 2011	Temmuz 2009	Nisan 2011	Şubat 2009	Aralık 2018
YOUTUBE	Abone Sayısı	252.303	58.335	205.726	308.201	40.246	Yok
	Toplam Görüntülenme Sayısı	78.502.840	17.274.182	41.589.234	241.698.796	29.930.154	
	Katılma Tarihi	22 Ekim 2009	29 Ocak 2015	19 Nisan 2011	23 Ocak 2010	28 Nisan 2008	
FACEBOOK	Beğeni Sayısı	1.145.201	230.187	178.783	87.696	678.518	Yok
	Takip Eden	1.196.044	233.378	198.027	92.549	706.803	
	Katılma Tarihi	29 Aralık 2009	25 Ocak 2012	1 Kasım 2009	5 Ocak 2010	24 Şubat 2010	
INSTAGRAM	Takipçi	181 Bin	49 Bin	Yok	16 Bin	25 Bin	Yok
	Takip Edilen	58	5.100		10	83	
	Gönderi Sayısı	1.954	849		627	710	

Tabloya göre Türkiye’de yayın yapan uluslararası medya kuruluşlarının sosyal medyada en fazla Twitter, en az Instagram üzerinden takip edildiği görülmektedir. BBC Türkçe’nin Twitter’da 3 milyonu aşkın takipçisinin olduğu görülmektedir. Bu, çok önemli bir rakam olarak göze çarpmaktadır. Yine BBC Türkçe’nin Facebook üye sayısı da 1 milyonun üzerindedir. Bu rakamlar, uluslararası medya kurumlarının Türkiye’deki etkileri, medyatik sistem içindeki yeri ve okurlardan bulduğu karşılık bağlamında önemli göstergeler sunmaktadır.

3.3.2. Youtube İçerik Kategorileri

Youtube geleceğin medyası olarak her geçen gün daha da güçlenmektedir. Youtube, uluslararası medya kuruluşlarının da çok önem verdiği bir platformdur.

Çünkü burada paylaşılan görüntülü içeriklerin izleyicide ve özellikle gençlerdeki etkisinin daha fazla olacağı düşünülmektedir. Bu bölümde BBC News Türkçe, Sputnik Türkiye, DW Türkçe, Euronews, Amerika’nın Sesi (VOA) medya kuruluşlarının Youtube hesaplarındaki içerik kategorileri listelenmiştir.

Tablo 2: Youtube Kategorileri

	SPUTNIK TÜRKİYE	DW TÜRKÇE	AMERİKANIN SESİ (VOA)	EURONEWS
YOUTUBE KATEGORİLER	- Yerel Seçim 2019 - Silahlı kuvvetler ve askeri araçlar - Yok artık dedirten olaylar, maceralar ve mucizeler - Özel projelerimiz - Teknolojik gelişmeler ve yenilikler - Uzay ve evren - Türkiye’de seyahat - Yavuz Oğhan’dan Bir de Bunu Dinle - Söylemesi Bizde - Zafer Arapkiri ile Seyr-i Sabah	- Türkiye Gündemi - Kadınların Dünyasından - İklim değişikliği ve çevre - Nevşin Mengü ile birebir - Bilim ve teknoloji - Dünyadan lezzetler - Meet the Germans - Dünyada neler oluyor? - DW ile Almanca öğrenin	- TR Yerel Seçim 2019 - Amerika - VOA Türkçe Haberler - Stüdyo Washington - VOA flaş haber - Amerikan Basınından Özetler - Gündem	- Geçmiş Canlı Akışlar - Euronews Türkçe’nin dijital söyleşi programı RÖP

Tabloda BBC News Türkçe, Sputnik Türkiye, DW Türkçe, Euronews, Amerika’nın Sesi (VOA) medya kuruluşlarının Youtube hesaplarındaki kategorilere yer verilmiştir. Independent Türkçe’nin Youtube hesabı olmadığı için incelemeye dâhil edilmemiştir. Tablo da medya kuruluşlarının Youtube üzerinden hangi alanlarda içerik ürettikleri ortaya konulmuştur. İnceleme yapılan dönemde Türkiye gündemi ve seçimlerle ilgili içeriklerin ön plana çıktığı görülmektedir.

3.3.3. +90 Youtube Kanalı’nın Analizi

4 büyük uluslararası medya kuruluşunun (Deutsche Welle, BBC, Voice of America, France 24) ortak projesi olarak Türkiye’de +90 Youtube kanalı açılmıştır.

Kanalın tanıtım videosu 29 Nisan 2019 tarihinde yayınlanmış olup videonun alt metninde şu açıklamalara yer verilmiştir:

“+90 Türkiye’deki en güncel konuları ve gelişmeleri takip etmek isteyenler için YouTube üzerinden yayın yapan yepyeni ve tarafsız bir haber kanalı. DW öncülüğünde kurulan +90’a, dünyanın önde gelen diğer kamu yayıncılarından BBC, F24 ve VOA içerik

sağlamaktadır. Objektif ve özgür haber anlayışıyla +90 artık yayında.”

47 saniye olan tanıtım videosu 14 Haziran tarihinde yapılan incelemede 846.663 görüntülenme sayısına ulaşmıştır. 1,8 bin kişi tarafından beğenilmiş, 1,7 bin kişi tarafından ise beğenilmemiştir. Tanıtım videosuna o tarihte 904 farklı yorum yapılmıştır. Tanıtım videosuna ait bazı bilgiler aşağıda tablo olarak verilmektedir.

Tablo 3: +90 Tanıtım Videosu Verileri

+90 Tanıtım Videosu	
Görüntülenme Sayısı	846.663
Beğenilme Sayısı	1,8 bin
Beğenilmeme Sayısı	1,7 bin
Yorum Sayısı	904

Türkiye'nin uluslararası telefon kodu olan +90'dan adını alan Youtube kanalının 14 Haziran tarihli incelemesinde toplam 29 içerik paylaşımı bulunmakta ve 82.486 abone sayısına sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca kanal belirtilen tarihte toplamda 2.538.036 görüntülemeye sahiptir.

Kanalın yayın kategorileri ise şu şekildedir:

- 1- Alanında iş bulamayanlar
- 2- Nedir?
- 3- İnsan Hakları
- 4- Ekonomi
- 5- Gökkuşağının Renkleri
- 6- Bekar Anne Olmak

+90 Youtube kanalının 14 Haziran 2019 tarihinde yapılan incelemesi aşağıdaki tabloda verilmiştir. Buna göre kanalın içeriklerine, bu içeriklerin hangi kurum tarafından yayınlandığına, içeriklerin görüntülenme sayılarına, beğenilme ve beğenilmeme sayılarına ve ayrıca yorum sayılarına yer verilmiştir.

Tablo 4: +90 İçerik Analizi

Yayın Adı	Yayınlayan Kurum	Yayınlanma Tarihi	Görüntülenme Sayısı	Beğenilme Sayısı	Beğenilmeme Sayısı	Yorum Sayısı
Alanında iş bulamayanlar: Sanatçı	BBC News Türkçe	28 Nisan 2019	30.610	861	228	213
Çocuk yaşta evlenenler anlatıyor	VOA Türkçe	28 Nisan 2019	18.007	448	244	189
Da Vinci’nin son yolculuğu	France 24	28 Nisan 2019	7.278	226	118	21
Zeybek nedir?	DW Türkçe	28 Nisan 2019	17.649	555	411	143
Trans kadın olmak ne demek?	DW Türkçe	28 Nisan 2019	316.600	4,4 Bin	820	1.012
Alanında iş bulamayanlar: Ekonometrist	BBC News Türkçe	28 Nisan 2019	20.412	416	188	163
Uygur Türklerinin yaşam mücadelesi	DW Türkçe	28 Nisan 2019	14.301	544	188	170
İnşaat sektöründe kriz alarmı	DW Türkçe	28 Nisan 2019	100.697	2,1 Bin	407	681
Gelecekte bizi ne bekliyor?	VOA Türkçe	28 Nisan 2019	13.449	270	233	84
Kara akrebin mucizevi zehri	DW Türkçe	28 Nisan 2019	218.271	1,9 Bin	268	333
Alanında iş bulamayanlar: Sosyolog	BBC News Türkçe	7 Mayıs 2019	23.680	904	123	225
Okula gidemeyen mülteci çocuklar	VOA Türkçe	9 Mayıs 2019	7.706	218	189	112
Horon Nedir?	DW Türkçe	10 Mayıs 2019	17.670	449	208	139
Alanında iş bulamayanlar: Psikolog	BBC News Türkçe	14 Mayıs 2019	34.037	964	176	343
İnterseks ne demek?	DW Türkçe	16 Mayıs 2019	425.577	8,4 Bin	463	1.209
Aziz Sançar’ın Nobel’e uzanan yaşamı	VOA Türkçe	17 Mayıs 2019	13.556	926	36	79
Fransa’da Sarsılmış Bebek Sendromu	France 24	21 Mayıs 2019	37.732	458	45	76
Alanında iş bulamayanlar: Siyaset bilimi mezunu	BBC News Türkçe	23 Mayıs 2019	23.597	829	38	304
Hayali Suriye’ye geri dönebilmek	VOA Türkçe	24 Mayıs 2019	9.408	237	71	200
Mersin’de çiftçi olmak: “Gelecek görmüyorum”	VOA Türkçe	28 Mayıs 2019	14.547	483	38	111
Bekâr anne olmak: “Gelecek beni korkutmuyor”	BBC News Türkçe	30 Mayıs 2019	16.464	452	72	160
Tarlabaşı kahramanı Urfalı Mehmet	DW Türkçe	31 Mayıs 2019	206.794	6,9 Bin	151	1.118
Alanında iş bulamayanlar: Hemşire	BBC News Türkçe	4 Haziran 2019	26.249	870	82	456

Amerika'da doğum: Türkler neden tercih ediyor?	VOA Türkçe	6 Haziran 2019	17.834	348	68	231
LGS'den YKS'ye öğrencilerin sınav maratonu	DW Türkçe	7 Haziran 2019	43.875	2,1 Bin	100	628
Rizeli Marangoz Frank Fisherman	VOA Türkçe	11 Haziran 2019	19.312	809	43	96
Bekâr anne olmak: "Dullar ikinci sınıf vatandaş"	BBC News Türkçe	13 Haziran 2019	6.322	357	14	48
YSK nedir?	DW Türkçe	14 Haziran 2019	660	41	2	22

Tabloda +90 Youtube kanalının 29 Nisan- 14 Haziran 2019 tarihleri arasında paylaştıkları içeriklere yer verilmiştir. İçeriklerin hangi kurum tarafından üretildiği, yayınlanma tarihi, toplam görüntülenme sayısı, beğenilme, beğenilmeme sayıları ve yorum sayıları ele alınmıştır. En fazla görüntülenme sayısının 425. 577, en fazla beğeni sayısının 8,4 bin olduğu görülmektedir.

Yayındaki 28 videonun 10'u DW, 8'i BBC, 8'i VOA, 2'si ise France 24 tarafından hazırlanmıştır. France 24 haricinde dengeli bir dağılım söz konusudur. Konular itibariyle özellikle gençlerin sorunları ve ilgi alanları üzerine konuların seçilmeye çalışıldığı görülmektedir.

Sonuç ve Değerlendirme

Türkiye tarihten gelen gücü, genç nüfusu ve jeopolitik konumu nedeniyle dünyanın önemli ülkelerinden biridir. Yakın coğrafyasında meydana gelen gelişmeler nedeniyle son yıllarda önemi daha da artmıştır. Bu anlamda bölgede söz sahibi olmak isteyen devletler Türkiye'de medyada da konum ve güç kazanmayı amaç edinmişlerdir.

Türkiye'de Türkçe yayın yapan uluslararası medya kurumlarının sayısının büyük bir hızla artmasının, yalnızca Türk medyasında yaşanan sorunlar ya da yeni medya ortamından kolaylıkla yayın yapabilmeleri gibi nedenlerle açıklanması güçtür.

Amerika Birleşik Devletleri'nden Rusya'ya, Çin'den Suudi Arabistan'a, İran'dan Almanya'ya, Fransa'dan Katar'a daha birçok devlet Türkiye'de medyada yer edinme çabasıındandır.

Türkiye'de bulunma nedenlerini her ne kadar "Farklı ülkelerden geliyoruz ama ülkeleri temsil etmiyoruz, bağımsız gazeteciliği temsil ediyoruz" olarak açıklasalar da bağlı bulundukları devletlerin fonlarıyla beslenen bu kurumların kendi devletlerinin çıkarlarına ters düşecek yayınlar yapabilmesi kolay değildir. Her bir uluslararası medya kuruluşunun kendi siyasal, ekonomi, politik ve kültürel görüşünü, devletlerin uluslararası diplomatik ilişkilerini de göz önünde bulundurarak yayın yapması daha mümkündür.

Bu bağlamda çalışmada Türkiye'de Türkçe yayın yapan uluslararası medya kuruluşları incelenmiştir. Öncelikle bu kurumlar araştırılmış ve şu anki durumları ortaya

konulmuştur. Ek olarak BBC News Türkçe, Sputnik Türkiye, DW Türkçe, Euronews, Amerika’nın Sesi (VOA), Independent Türkçe kurumlarının sosyal medya hesapları incelenmiş; sosyal medyada etkin oldukları ve takipçi sayıları ile aldıkları etkileşimler bağlamında Türk okurlarından karşılık buldukları görülmüştür. Haber ve araştırma konularına bakıldığında dünyada ve Türkiye’de yaşanan gelişmelere yer verildiği ve Türk insanının günlük yaşamında yer eden konuların seçimine özen gösterildiği görülmüştür. Youtube içeriklerinde Türk halkının ve özellikle gençlerin ilgisini çekebilme potansiyeli olan konuların seçildiği ve gençlere bu videolar aracılığıyla ulaşmak istendiği saptanmıştır. Dört büyük uluslararası medya kurumunun ortak kurduğu +90 Youtube kanalının ise; yeni medyanın olanakları ve ilgi çekici videolar ile genç Türk nüfusunu hedef kitle olarak belirlediği görülmektedir.

Uluslararası medya kurumlarının Türkiye’de okur ve izleyicileri yalnızca Türk medyasına bırakmak istemedikleri, özellikle genç nüfusa daha fazla ulaşmak istedikleri ve “tarafsız habercilik” söylemiyle uluslararası haber akışında yer edinmeye çalıştıkları anlaşılmaktadır. Yapılan analizde ayrıca uluslararası medya kuruluşlarının haber servislerinde toplumsal, kültürel, ekonomik ve siyasal konjonktüre göre izledikleri yayın politikaları dâhilinde haber içeriklerinin oluşturulduğu belirlenmiştir.

Sonuç olarak son yıllarda uluslararası medya kuruluşlarının Türkiye’de medya içindeki paylarını günden güne büyüttükleri, edindikleri konumu güçlendirmeye çalıştıkları, bunu büyük ölçüde yeni medya mecraları üzerinden sağladıkları, okur- izleyici ve takipçi sayılarını arttırdıkları ortaya çıkmıştır. Bu durum, Türk medyasının kendisini gözden geçirmesi, gün geçtikçe azalan saygınlığını geri kazanması ve okurlarda daha fazla karşılık bulabilmesi açısından yeniden değerlendirme ve özelleştire gerekliliğini de ortaya koymaktadır.

Kaynakça

- Avcı, N. (1999). Enformatik Cehalet, İstanbul: Kitabeyi Yayınları.
- Budak, E. (2018). Türkiye’de Yayın Yapan Uluslararası Haber Organları Üzerine Ekonomi Politik Bir İnceleme. *Pesa International Journal of Social Studies*, 4(3): s. 344-357. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/pesausad/issue/39154/484449>
- Büyükbaykal, C. I. (2004). *Türkiye’de Televizyon Alanında Küresel Yerel Birlikteliği: CNN Türk ve CNBC-e Örneği*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Karaduman, S. (2004). Küreselleşen Televizyon Haberciliği Anlayışı Üzerine Bir Değerlendirme. *Akdeniz İletişim Dergisi* 1(2), 105-123.
- Karaduman, S. & Karaduman, M. (2004), Bilgi Toplumunun Oluşmasında Televizyon Haberlerinin Yeri ve Önemine İlişkin Eleştirel Bir Bakış, 3. *Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi* Eskişehir, 243-251.
- Özçağlayan, M. (1998). *Yeni İletişim Teknolojileri ve Değişim*, İstanbul: Alfa Yayınları.
- Rigel, N. (2000). İletişim Tasarımında Haber, İstanbul: Der Yayınları.
- Schiller, H. (1993). *Zihin Yönlendirenler*, İstanbul: Pınar Yayınları.
- Uluç, G. (2003). *Küreselleşen Medya: İktidar ve Mücadele Alanı*. İstanbul: Anahtar Kitaplar Yayınevi.

Topuz, H. (1980). *Uluslararası Anlayış ve Kitle İletişim Araçları*. Ankara: UNESCO-Hacettepe Üniversitesi Ortak Yay.

Topuz, H. (1984). *Uluslararası İletişim*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Yaylagül, L. (2018). Herbert Schiller'in İletişim Kuram ve Araştırmalarına Katkısı. *Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli Dergisi*, 26 (2): 11-23.

İnternet Kaynakları

Çağlar, İ., Akdemir, K. H. ve Toker, S. (2019). Uluslararası Medya Kuruluşlarının Türkiye Uzantıları. Seta Raporu. Temmuz 2019 tarihinde <https://setav.org/assets/uploads/2019/07/R143Tr.pdf> adresinden edinilmiştir.

<https://aawsat.com/turkish/home/page/1477786>, Erişim Tarihi: 11.06.2019.

<https://www.al-monitor.com/pulse/tr/home/turkey-pulse.html>, Erişim Tarihi: 17.06.2019.

<https://www.amerikaninsesi.com/p/3781.html>, Erişim Tarihi: 12.06.2019.

<https://www.bbc.com/turkce/kurumsal-36765777>, Erişim Tarihi: 13.06.2019

<http://www.cnnturk.com>, Erişim Tarihi: 12.06.2019.

<http://www.criturk.com/criturk>, Erişim Tarihi: 15.06.2019.

<https://www.dw.com/tr>, Erişim Tarihi: 14.06.2019.

<https://gazetecilikenstitusu.com/2017/09/19/yabanci-haber-ajanslaribes-buyukler>, Erişim Tarihi: 03.06.2019.

<https://qha.com.tr>, Erişim Tarihi: 11.06.2019.

<https://www.independentturkish.com/node/22311/haber/independent-t%C3%BCrk%C3%A7e-yay%C4%B1n-hayat%C4%B1na-ba%C5%9Fıad%C4%B1>, Erişim Tarihi: 12.06.2019.

<https://tr.euronews.com>, Erişim Tarihi: 13.06.2019.

<https://tr.mehrnews.com/news/1855465>, Erişim Tarihi: 18.06.2019.

<https://tr.sputniknews.com>, Erişim Tarihi: 16.06.2019.

<https://tr.trend.az/about.php>, Erişim Tarihi: 15.06.2019.

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Euronews>, Erişim Tarihi: 14.06.2019.

[https://tr.wikipedia.org/wiki/Sputnik_\(haber_ajans%C4%B1\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Sputnik_(haber_ajans%C4%B1)), Erişim Tarihi: 15.06.2019.

https://tr.wikipedia.org/wiki/Deutsche_Welle, Erişim Tarihi: 12.06.2019.

https://tr.wikipedia.org/wiki/The_Independent, Erişim Tarihi: 14.06.2019.

https://tr.wikipedia.org/wiki/CNN_T%C3%BCrk, Erişim Tarihi: 11.06.2019.

https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0slam_Cumhuriyeti_Haber_Ajans%C4%B1, Erişim Tarihi: 15.06.2019.

<http://www.xinhuanet.com/english/europe/turkey/latest.htm>, Erişim Tarihi: 11.06.2019.